

No. 1.

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

BCU Cluj - Central University Library Cluj

.. DIN LUMEA LARGĂ UCRAINA

DE

G. NASTASE

Asistent Universitar

aria C

CARTEA ROMANEASCĂ No. 1.

Prețul Lei 2.—

Către cititorii noștri

Unul din punctele principale ale programului Societății de editură „Cartea Românească” a fost și scoaterea unei biblioteci pentru răspândirea culturii în mulțime, pe cât de estive, în care scop s’a înființat de societate un *Cultural* special.

Dând întâietate clasicilor literaturii românești, am deschis biblioteca «*Pagini alese din Scriitorii Români*». Cău neașteptată ce au găsit, ne dă curajul, chiar cu riscul de sacrificii, să complectăm programul propus scoțând și broșuri cu conținut științific. Lupta economică se bizue pe rezultatele științii. Acea țară va dovedi, ai cărei locuitori nu se munci dibuind ca prin negură ci vor fi conștienți de munca lor, ca și agerimea minții în născocirea zilnică a mijloacelor de lucru, știința le procură mai cu ușurință.

Potrivit acestora apărem astăzi cu cele dintâi broșuri ale «*Cunoștințe folositoare*», titlul general ales pentru ele. Ieși cu timpul, săptămânal, în patru serii. Fiecare serie are o anumită natură de cunoștinți, va avea o copertă și un subtitlu deosebit, iar paginația lor va fi astfel în cât se putea întocmi la sfârșit într’un volum deosebit.

Seria A, cu subtitlu: *Știința pentru toți*, va trata pe înțelesul tuturor, diferite probleme științifice din toate domeniile, menite să lărgescă și întărească cunoștințele de viață a căruia.

Seria B, cu subtitlu, *Sfaturi pentru gospodari*, cuprinde subiecte cu aplicarea cunoștințelor în viața de toate zilele, ținând seamă mai ales de trebuințele igienice, agricole, etc. ale populațiunii noastre rurale.

Seria C, cu subtitlu: *Din lumea largă*, cuprinde descrieri de locurilor, lucrurilor și a oamenilor din alte țări. Experiențele altor popoare mai vechi, știute de oricine, pot cruța munca de încercare a popoarelor mai tinere.

Aceste serii vor fi scoase sub îngrijirea redacțională a *D lui I. Simionescu membru al Academiei Române și Profesor la Universitatea din Iași.*

P. C.

No. 1

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

U C R A I N A

LOCURI—LUCRURI—OAMENI

DE

GH. NASTASE

Asistent al Institutului Geografic al Universității din Iași.

BUCUREȘTI

—
EDITURA «CARTEA ROMÂNEASCĂ» S. A.

1922.

5628

222161

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UCRAINA

Locuri—lucruri—oameni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
CAP. I.

Pământul Ucrainei.

Așezarea. Răzemată pe țărnul de miază noapte al Mării Negre și Mării Azov, între gurile Nistrului și ale Donului, Ucraina își are așezată partea cea mai mare și cea mai de seamă a teritoriului ei în basinul mijlociu și cel de jos al Niprului. Niprul a fost și este artera cea mai însemnată a pământului ucrainean.

Spre miazăzi-apus Ucraina se întinde până la Nistru, care face hotar între această țară și a noastră, pe toată întinderea lui dela Mare până la locul unde se varsă în el, din stânga, râulețul Zbruei.

Vecinii. La Apus Ucraina are de vecin Polonia. Hotarul dintre ele merge pe r. Zbruei, dela izvoarele acestuia până la Bugul apusean—pe

uscă, și mai departe—pe r. Bug până în preajma r. Pripet. Acest afluent al Niprului, Niprul însuși și afluentul sau Soj formează granița de Nord a Ucrainei, despărțind-o de Rusia Albă. Granița dintre Ucraina și Rusia (mare), de la r. Desna până la r. Don urmează o linie cotită pe uscat; merge apoi pe r. Don și de la punctul unde acest râu apucă spre Răsărit făcând marele său cot, granița o ia drept spre Miazăzi pe cursul Donului și a Donului de jos până la Marea Azov. Vecinii imediați ai Ucrainei în această parte sunt vestiții Cazaci Doneji, cari ocupă cotul format de Don și malul stâng al acestui râu.

Astfel, în aceste hotare Ucraina cuprinde în întregime fostele gubernii rusești: Podolia, Volynia, Kiev, Charew, Poltava, Caterinoslav, părți însemnate din guberniile Curse și Voronej (NE), partea apuseană a provinciei Cazacilor și partea continentală a guberniei Taurida (adică fără Crimeia).

Întinderea. Pământul Ucrainei, cuprins în hotarele arătate, are o întindere cam de vre-o 800.000 km. p. E mai mare de $2\frac{1}{2}$ ca România (300.000 km. p.), $1\frac{1}{2}$ ca Franța și e întrecută numai de Rusia ($31\frac{1}{2}$ mil. k. p.).

Relieful. În general vorbind, toată Ucraina e un șes întins, înclinat pe nesimțite spre Marea Neagră și Marea Azov. Pe toată această întindere nu găsim nici un dâmb mai ridicat de 375 m. deasupra nivelului mării. Se pot totuși prinde câteva regiuni întru câțiva deosebite. Relieful cel mai înalt îl prezintă regiunea din cotul cel mare al Donului. Aici se află urmele unui masiv străvechi de munți roși de ape. Temelia lor formează un podiș deasupra căruia răsare ici-colea câte un vârf de deal mai ridicat. Acesta e vestitul „Po-

diș de Donet” („Creaș”), bogat în metale și minerale. Vârfurile cele mai înalte sunt Ostra 375 m. și Mecetnâi 360 m. Intreaga Podolie prezintă un podiș neted cam de 300 m., abia brăzdat de văile adânci și înguste, ca niște adevărate chei, ale afluenților Nistrului. Privit de pe malul român al acestui râu, podișul podolean se prezintă neted ca o masă. Numai în partea apuseană a podișului răsare din șesul neted șirul Meodobarelor, niște creste petroase, care introduc variație și dau regiunii un aspect pitoresc. Spre Nord podișul Podoliei trece în acel al Volyniei. Și acesta slab ondulat spre S, în partea nordică devine mai variat și mai costiș, fiind acoperit cu numeroase morene aduse de ghețarii, care ajungiau odinioară până pe acolo. Spre răsărit relieful își pierde caracterul plan de podiș, fiind brăzdat de afluenții Niprului, Donetului și Donului (din stânga). Partea de miază-zi reprezintă adevăratul șes, continuarea celui din Bugeacul nostru. Dacă între Nistru și Nipru se mai zăresc câteva valuri de pământ, apoi dincolo de acest râu aproape orice accidentare a terenului dispăre; uscatul care pe nesimțite trece în fundul mării e tot așa de neted ca și suprafața acestuia. Lacuri și bălți sărate sunt împrăștiate din belșug, arătând că apa mării abia decurând s'a retras din acest colț dintre Nipru și Marea Neagră.

Apele. Inclinarea generală a pământului Ucrainei spre S îndreaptă și râurile ei în aceeași direcție: Toate râurile ucrainene se varsă în M. Neagră.

Niprul — râul principal — își formează pânda sa de apă în N. Ucrainei din afluenții săi principali: Pripet, Berezina și Saj; în fața Kievului se varsă ultimul mare afluent al Niprului Desna. Toți acești afluenți își iau apele din numeroasele

lacuri și mlaștini ale întinselor păduri dela N. Ucrainei. Având belșug de ape dela Kiev în jos Nipru curge în direcția S. E. până la orașul Catteroslav. De aici ia direcția N-S. pe o distanță de 100 km. și fiindcă taie deacurmezișul marginea S. a platformei ruseșii, straturile de calcar, granit și alte roci din această margine, apar în albia lui, dând naștere vestitelor praguri, foarte primejdioase pentru navigație. În josul pragurilor, Niprul apucă spre S. V., despărțindu-se în numeroase brațe, formând întinse bălți și lacuri. Înainte de a se vărsa în mare printr'un liman foarte întins, primește din dreapta un afluent cu nume românesc, Ingulețul.

Donul aparține numai în parte Ucrainei, anume cursul său inferior dela gura Donețului; acest din urmă râu îi aparține în întregime.

Întră Nistru și Nipru curge Bugul de S, care își adună apele săracicioase din podișurile Podolici și Volynici.

Una din caracteristicele râurilor ucrainene este cotul mare ce-l fac în cursul lor. La Nistru și Bug el e neînsemnat; însă la Nipru, Doneț și Don el ia mari întinderi. Afară de aceasta toate au praguri ca și Nipru și cam pe aceeași linie cu el. Iusfârșit cele mai multe dintre ele formează limanuri la vărsarea în mare; astfel Nipru formează un liman lung de 320 km. și lat de 20 km.

Marea Neagră și Marea Azov dau Ucrainei un țărm foarte întins, de vre-o 1000 km. (fără țărmurile Crimeei). Pe toată această întindere însă marea nu oferă îndeajuns avantajii. Nicăeri în apropierea țărmului ucrainian marea n'are o adâncime mai mare de 25 m. Golful Odesei, limanurile Niprului și al Bugului, sunt relativ adânci pentru a se putea face în ele porturi. Dar dela gura Niprului până la Berdeance numeroasele golfuri și limanuri sunt potmolite și adese des-

părțite de mare prin limbi de nisip, neînlesnind decât așezarea în ele de mici șchele. Dela Berdeansc spre gurile Donului țărmlul se înalță fiind format de marginea sudică a platoului Donet; de aceea cu toată micimea adâncimei (15—10 m.) aici s'au putut desvôltă porturi mai mari ca Berdeansc, Mariupol, Taġanrog.

Clima. Așezată între paralele 46° și 52° de latitudine Nordică Ucraina în general are o climă temperată. Ea se află sub influența curenților umezi dinspre Oceanul Atlantic, dar resimte foarte mult și influența curenților uscați și reci din Asia, din cauza întinderii sale mari dela apus spre răsărit. De aceea clima Ucrainei are două nuanțe foarte pronunțate. În partea de apus predomină nuanța de climă așa numită „poloneză”. În ținuturile Volyniei, Podoliei apusene, Chievului și Cernihovului, care au această nuanță, clima e destul de moderată; iarna cade multă zăpadă, dar nu sunt geruri mari; căldurile de vară sunt potolite de ploi din belșug iar trecerea dela iarnă la vară e nesimțită. Toată partea aceasta a Ucrainei primește o cantitate de umezeală îndeajunsă, variind între 700 și 500 m. m. dela NV, spre SE. Intinsele păduri regulează mersul ploilor.

Spre S și E se întinde ținutul cu așa numita „climă ucraineană”. Precipitațiunile scad din ce în ce spre miazăzi și răsărit; media lor se coboară sub 500 m. m.; în unele locuri ea abia trece de 200 m. m. Ernele sunt friguroase, dar nu întotdeauna au în deajunsă zăpadă. Crivățul suflă iarna această regiune șesă mai într'una căci locurile nu sunt apărate dinspre răsărit. Trecerea spre vară se face cam ca la noi, deodată; zăpada se topește degrabă, vegetația isbucnește repede,

dar tot așa de degrabă se trece, căci deja în Aprilie căldurile sunt mari și ploile devin din ce în ce mai rari. Verele sunt secetoase, recoltele adeseori sufăr de lipsa ploilor, iar câteodată toată munca omului se pierde. E regiunea stepii, unde pădurea cedează locul câmpiilor, erboase odinioară, transformate azi aproape în întregime în ogoare și lanuri.

CAP. II.

Poporul.

Ucrainenii. Din considerații politice s'au făcut mai multe încercări de a prezenta pe Ucrainenii ca o varietate fără importanța națională fie a poporului polonez, fie a poporului rus, iar limba ucraineană ca un dialect al celei poloneze sau al celei ruse. Azi s'au părăsit aceste păreri tendențioase și strict științificește e dovedit că poporul ucrainean e o națiune bine definită, posedând toate caracterele lingvistice, etnografice și culturale, ce o separă complet de națiunile Poloneză și Rusă.

În hotarele arătate mai sus poporul Ucrainian formează o majoritate covârșitoare de 70% din populația totală. Limitele politice însă nu cuprind întreg teritoriul etnic Ucrainean. În afară rămâne Galiția cu o populație Ucraineană de 4 milioane. Spre N elementul Ucrainean trece departe peste r. Pripet, amestecându-se cu cel Belorus. Spre răsărit Donul rupe din masa compactă ucraineană un grup de peste 2 milioane. Marea Azov, spre S, separă grupul însemnat (11½ mil.), al Cazacilor de Cuban. Scăzând aceste grupuri din masa totală de 35 milioane a poporului

Ucrainean, rămân în limitele Ucrainei cam vre-o 27—28 milioane Ucraineni.

Nodul acestui element este așezat în basinul mijlociu al Niprului. În guberniile Poltava, Cernihov, Kiev și Ecaterinoslav (N.), Ucrainenii reprezintă în mijlociu 90⁰/₀, variind între 80⁰/₀ și 98⁰/₀. Numai spre periferii elementul Ucrainian este rarit, dar nicăeri nu formează mai puțin de 50⁰/₀.

Alte naționalități formează cam 30⁰/₀ din populația Ucrainei, adică vre-o 11—12 milioane și locuiesc în general la periferii. Polonii (2 mil.), alcătuiesc insule mai însemnate în N. V. și afară de aceasta sunt împrăstiați în toată Ucraina ca meseriași, comercianți, proprietari de moșii. Au o situație materială și culturală foarte bună păstrată de pe timpul dominațiunii lor asupra țării. Rușii (5 mil.) sunt răslețiți în N, E și S E și în formă de colonii în S. Ucrainei. Evreii (3 mil.) formează în cea mai mare parte populațiunea orașelor din N. V., dar în număr însemnat locuiesc și în orașele din restul Ucrainei; ca pretutindeni au în mână comerțul, industria, meseriile. Românii (5—600 mii), sunt așezați în numeroase sate dintre Nistru și Bug, mai ales în districtele Tiraspol, Ananiev și Balta unde formează cam 30⁰/₀ din populație. Sunt veniți în părțile acestea în a doua jumătate a sec. 18, răușind să ocupe cele mai mănoase pământuri. Insule răslețe de Români sunt presărate până dincolo de Nipru și în Crimeia. Nemții (500 mii), formează o parte din populația orășeană a Podoliei și a Volyniei de prin sec. 15 și numeroase colonii în stepa din S, unde sunt veniți în sec. 18. Insfârșit în orașele și porturile din S. se află o împestrițare de Greci, Armeni, Tătari, etc. al căror număr nu trece de 500 mii.

Istoria poporului Ucrainian. Inceputurile formării poporului Ucrainean ca și a celorlalte popoare Slave se ascunde în negura vremurilor preistorice. Viața istorică de mai târziu a dus poporul Ucrainean pe o cale deosebită de cele ale fraților lui Slavi. Numai din când în când acea cale s'a încrucișat cu calea istorică a Velicorușilor și a Belorușilor, pe deoparte, și cu cea a Polonezilor pe de altă parte.

La începutul istoriei Slavilor răsăriteni (sec. 9) ținuturile Ucrainene, Velicoruse și Beloruse formează un Stat unic, în care însă predomină elementul Ucrainean, căci vedem că centrul acestui Stat curând se mută dela Pscov la Novgorod și de acolo la Kiev. Așezat în punctul unde Nipru se lățește, pe drumul mare comercial ce ducea în vechime din Marea Neagră în Marea Baltică, Kievul eră firesc să devină centrul noului Stat. Pe acel drum, prin Kiev, pătrunde cultura greacă și creștinismul în acest Stat, în domnia cneazului Vladimirov (sfârș. s. 10). Sub Vladimir și fiul său Iaroslav, Statul e unitar; după Iaroslav însă se împarte, după sistemul feodal în mai multe cnezate, ce se sfâșie între ele. Dintre ele doar cnezatul Galiției mai prezentă oarecare putere. Tătarii (a. 1214 și 1240) ușor distrug aceste cnezate și devin stăpâni peste Rusia de S. Populația se retrage în Galiția și Volynia. Viața de Stat în S slăbește sau chiar dispăre; vechea organizație se menține numai în Galiția. În schimb însă se retrage în Galiția și Volynia. Viața de Stat în Nord la elementul Velicorus, apărat de invazii prin pădurile și mlaștinile întinse de pe Niprul superior. De aci înainte pentru Rusia de N. ținutul din Sud bătuit de Tătari nu e decât o „Ucraină” adică margine, plină de primejdii; în aceste împrejurări să făurește numele Ucrainei.

Peste un secol după invazia Tătarilor Ucraina slăbită cade prada Statului nou format al Lituaniei. Parte din această pradă însă,—Galiția—cărând o rupe Polonia. Însă chiar cea ce-i rămânea Lituaniei, forma 9/10 din ea, și ca teritorii și ca populație. Numărul însemnat al elementului Ucraineau și trebuința de a duce lupta cu Tătarii, pe care Lituania o începui în sec. 14, siliră pe principii Lituanii să acorde cele mai mari libertăți ținuturilor ucrainene. Limba Slavă devine limba oficială a Statului, biserica ucraineană capătă deplină autonomie, având mitropolitul ei la Kiev (1458). Tot odată, sub noua ordine Lituaniană, populațiunea ucraineană începe a reocupă câmpia părăsită, și o viață bogată agricolă reîncepe.

Către mijlocul sec. 16 situația elementului Ucraineau se schimbă. Prin căsătoria principelui Jagello cu regina Poloniei Iodiviga (1386) prinții Lituanii deveniră regi poloni. În Polonia se începui o mișcare puternică pentru unirea completă cu Lituania. Cu toată opoziția îndârjită a Lituanienilor, unirea se făcui (1569), și în urma ei Ucraina trece, de sub stăpânirea Lituaniei, direct sub cea a Poloniei. Acesta e începutul unei epoce noi, de apăsare grea, pentru poporul Ucraineau. Pentru Galiția această stare se începuse mai de mult. Biserica ortodoxă eră persecutată de cea catolică; nu exista nici un episcop și știm că popii galițieni veniau în Moldova pentru hirotonire. Nobilimea a fost silită să treacă la catolicism spre a nu-și pierde moșiile. Țărănimea subjugată, în sec. 15 face numeroase răscoale, fuge în Moldova și în Stepa dela miazăzi.

Primul act politic al Poloniilor, după unirea din 1569, a fost legarea țăranilor de o anumită porțiune de pământ, restul rămânând proprietatea re-

gelui, din care acesta începui să acorde moșii magnaților și șleachtei (boerimei mici). Aservirea țărănimei s'a putut face mai ușor în părțile apusene, dar în partea de miazăzi în stepă, unde se refugiase elementele dornice de libertate, oțelite în lupta cu Tătarii, politica agrară poloneză a întâmpinat cea mai cruntă împotrivire. Țărănii nici nu vroiau să știe de noii stăpâni, iar la încercarea de a-i supune forțat, emigrau mai departe în stepă. Cu timpul însă, emigrarea în stepă începui să devină tot mai primejdioasă și țărănimea fu nevoită să rămână pe pământurile șleachtei. Nu vroiau nici decum să se împace cu noua situație Cazacii un element ucrainean. Acesta eră elementul răsboinic ce se oțelise în luptele continue cu Tătarii. Răspândiți la marginea de miazăzi a Ucrainei, în cătune mici, ascunse între bălți și zăvoae, Cazacii se puseră în afară de orice control și datorie către Stat. Ei aveau organizațiile și centrele lor proprii, dintre care rolul cel mai mare în istoria poporului Ucrainean îl avu „Zaporojia”, un lagăr întărit așezat pe ostrovul Horița deasupra pragurilor Niprului. Noua rânduială agrară completă neconțenit rândurile Cazacilor. Statul polonez nicidecum nu putea vedea cu ochi buni formarea acestui „Stat în Stat” al Cazacilor, care devenea refugiul tuturor nemulțumirilor politicește. Ciocnirea eră de neînăturat.

La aceste două cazuri — aservirea țărănimei și tendința de libertate deplină a Căzăcimei — se mai adaoșe și a treia cauză care dușe la lupta între Poloni și Ucraineni: cauza religioasă. Indată după unirea politică din 1569 clerul catolic porni o acțiune vie de unificare a bisericei ortodoxe cu cea catolică. Partizani ai unirei se gășiră foarte puțini în clerul Ucrainean; prin dife-

ite mijloace unirea totuș fu stoarsă la Consiliul din Brest (1596). Clerul ucrainean rămas ortodox se puse pe organizare și muncă culturală; întemeie „frății” pentru susținerea bisericilor, deschise școli și tipografii. Acuma iau naștere școlile înalte din Luț, Liiov și Academia din Kiev, întemeiată de Petru Movilă.

Nemulțumirea Ucrainenilor împotriva Polonezilor izbucnește în două răscoale căzăcești, la sfârșitul veacului al 16-lea; răscoalele însă sunt crud potolite. Hatmanul *Sagaidacinăi* ce stă în fruntea căzăcimei între 1600 și 1622, printr-o politică iscusită și ajutorul dat Polonezilor în marile lor războaie de atunci cu Rușii, aduce liniște în Ucraina și răușește să restabilească biserica ortodoxă. După el însă răscoalele ucrainene se țin lanț. În urma lor prin tratatul dela Curicov (1638), Polonezii impun reducerea căzăcimei la 6000 „înregistrați”, dintre care 1000 în Zaporozhia, iar 5090 trebuia să stea în orașe la dispoziția comandanților Poloneji; tot ce nu intra în acest număr trecea în rândul țărănimei și se consideră „chlopi”, șerbi. Liniștea ținu 10 ani și la 1648 „hydra” Căzăcimei din nou se răsculă, în frunte cu hatmanul Bogdan Hmelnițki. În alianță cu Tătarii din Crimeea, Hmelnițki nimiceste oastea regală de sub hatmanul Poțașiei. În 1649, după ce bate pe însuși regele Poloniei sub Sborov, Hmelnițki încheie cu el un tratat prin care Ucraina capătă o largă autonomie, aproape neatârnată. Se văzu însă curând că Polonia nu avea intenția să respecte tratatul. Hmelnițki se gândi să se dea sub protectoratul Moscovei sau chiar al Turciei. Un nou război cu Polonia îi aduse înfrângerea și reducerea autonomiei. Lui Hmelnițki nu-i rămâne decât să încheie un tratat cu Moscovia prin care Ucraina din stânga

Niprului treceă sub ocrotirea țarului cu condiția că se vor respecta „toate drepturile și libertățile poporului Ucrainean”. Ucraina din dreapta Niprului rămase totuș Poloniei. Hatmanul acestei Ucraine — marele Doroșenco — zadarnic porni lupta și contra Poloniei, și contra Moscoviei, și contra hatmanului din stânga Niprului, spre a putea uni Ucraina și a o pune sub ocrotirea Turcilor: ea rămase mai bine de un secol despărțită. În Ucraina Moscovită ani de-a rândul durează lupte între partizanii și vrăjmașii Moscoviei. Se perindează numeroși Hatmani neînsemnați până la 1687, când la hatmanat vine Mazepa, om cult și politic foarte iscusit. El văzû mai bine decât predecesorii săi că politica Moscovei tinde să desființeze orice autonomie a Ucrainei, iar nicidecum să respecte „drepturile și libertățile poporului Ucrainean”. El încearcă să rupă Ucraina dela Rusia, făcând alianța cu Suedia care-i promisese independența, dar dă greș: regele Suediei e bătut la Poltava (1709) de Petru cel Mare și cu aceasta cad speranțele lui Mazepa. Urmașul său *Scoropodski* este împus de Petru cel Mare. Prerogativele hatmanului sunt desconsiderate, căci el trebuie să conducă Ucraina împreună cu o comisie din 8 Ruși. După moartea lui Scoropadiski „starșina” (nobilimea) Ucraineană ridică la hatmanat candidatura polcovnicului Polubotoc; acesta însă este închis de țar și moare (1724). Hatman este împus bătrânul Apostol, care trebuie să împartă puterea cu un ministru Rus. Totodată guvernul Rus recurge la diferite mijloace pentru a desființa viața specifică ucraineană. Se practică o largă acordare de moșii nobililor Ruși. Partizanii Rusiei sunt atrași la demnități și slujbe, copiii lor la școli. Contra elementului refractar se încep persecuții. Se iau măsuri cari duc la aservirea

țărăniei ce aruncase jugul boeresc în luptele cu Polonii. Căzăcimea este larg întrebuințată în numeroasele războaie ce le poartă Petru cel Mare și urmașii săi, și este sleită ca forță militară. În sfârșit se interzice întrebuințarea limbei Ucrainene în școală, biserică și administrație, Petersburgul totuși încă nu e decis să desființeze hatmanatul. Cu venirea Elisabetei la tronul Rusiei, în urma cererilor stăruitoare ale Ucrainenilor, se alege hatman Ciril Rozumovski, care, deși Ucrainean de origine, perduse legătura sufletească cu țara ce trebuia s'o conducă. Ecaterina II dă ultima lovitură hatmanatului, ordoanându-i lui Rozumovski să se demită (1764). Pentru conducerea Ucrainei se instiitue un „Colegiu” din 4 Ucraineni și 4 Ruși. Curând însă și acest ultim rest al autonomiei este desființat; în 1783 în Ucraina se introduce sistemul administrativ rusesc și se acordă nobilimei definitiv dreptul asupra țărăniei. Aceeași stare de lucruri se introduce și în Ucraina din dreapta Niprului, care revine Rusiei în 1795 după ultima împărțire a Poloniei. Încă în 1775 Rușii distruseră Zaporojia, cuibul Cazacilor, cari fură nevoiți să plece parte în Caucaz (Cuban) parte în Austria, de unde mai târziu au venit în Dobrogea. Astfel la sfârșitul sec. 18 viața politică și militară a vechii Ucraine moare. Căzăcimea e distrusă, pătura de sus e rusificată; întreaga națiune ucraineană pareă redusă la clasa aservită și inconștientă a țărăniei, fără speranța de a se mai redesteptă vreodată.

Se găsiră însă oameni cari pentru apărarea naționalității Ucrainene știură să ia în mână altă armă decât cea a strămoșilor războinici: arma culturii și a literaturii. Curentul romantismului găsi în poporul Ucrainean suflete pline de iubire pioasă pentru trecutul războinic și neliniștit al

neamului și-i îndemnă să scrie. Astfel luă naștere literatura nouă ucraineană. În 1798 Catlearcosk „părintele literaturii ucrainene” scoate „Eneida” sa (o parodie iscusită a operei lui Virgiliu) în care vorbește despre viața vechei Ucraine cu Cazacii ei și sub o formă bine deghizată, dar cu atât mai fină, combate relele de care suferea Ucraina din timpul lui. În 1804, după cererea nobilimei ucrainene, se deschide Universitatea din Charcov, care, deși rusească, concentrează în jurul său toate elementele culturale ucrainene. Se nasc reviste și jurnale. Se pun începuturile prozei ucrainene de către *Gulae și Critea*. Universitatea din Kiev întemeiată în 1834 atrage pe cei mai de seamă intelectuali Ucraineni. Aceștia, împreună cu cel mai mare poet ucrainean T. Șevcenco, întemeiază societatea politică „Frăția Cirilo-Metodiană”. Programul societății era: formarea unui mare Stat slav federativ cu centrul la Kiev, în care intră, ca egal cu celelalte popoare Slave, și poporul Ucrainean. Societatea curând fu dizolvată și conducătorii ucraineni exilați (1850). Eliberați în 1861, ei își mută activitatea la Petersburg unde luptă pentru drepturile ucrainene în legătură cu intelectualii. Însă marele avânt ce-l ia acum mișcarea literar-politică ucraineană atrage din nou persecuțiile guvernului Rus, care prin măsuri drastice reduce la minimum libertatea scrisului ucrainean. Atunci (pe la 1870) centrul mișcării ucrainene se mută în Galiția. Pe când în Rusia ideea ucraineană se putea exprima cel mult în forma cererii unei Ucraine cu o autonomie teritorială și cultural-națională, în Galiția ea se desvoltă până la cererea unei Ucraine independente. Doi mari bărbați de cultură, profesorii Hrușevski și Dragomanov au pus pe baze strict științifice această idee a Ucrainei independente.

răușind să insuffle această idee întregei intelectua-
lității ucrainene.

Revoluția rusă a oprit ocazia de a încerca întem-
eerea unei Ucraine libere. Va izbuti oare?

CAP. III.

Bogățiile pământene.

Agricultura. Ucraina e țara celui mai roditor pământ, a cernoziomului, pământul negru și ca atare e o țară cu caracter curat agricol; peste 80⁰/₀ din populația Ucrainei se îndeletnicește cu agricultura. Cernoziomul ocupă 4/5 din suprafața Ucrainei și numai în colțul NE (Volynia, Chiev, Cernihov) se află pământuri lutoase și nisipoase mai puțin roditoare, cași cele castanii, presărate cu sărături, de pe o fâșie îngustă dealungul țărmului mării, Stepa, odinioară acoperită cu erburi, azi a căzut în stăpânirea plugului. Jumătate din marele export de cereale al fostei Rusiei venia din ținuturile ucrainene. Grâul de toamnă este cel mai cultivat și ocupă în Ucraina de S și E (Podolia, Cherson, Caterinoslav, Poltava, Charcov) 50⁰/₀ din suprafața cultivabilă. Volynia, Chievul și Cernihovul cultiva mai multă secară (40⁰/₀). Orzul variază între 5⁰/₀ și 15⁰/₀ din suprafața cultivabilă, cultivându-se mai mult pentru nevoile locale. Pe lângă marele export, beșugul cerealelor a dat naștere unei întinse industrie agricolă.

Ea constă în primul rând în numeroase mori și fabrici de paste făinoase. Altă ramură a industriei agricole care a luat proporțiune foarte mare e aceea a fabricației spiritului, existând peste 1000 distilării și velnițe. Această ramură a început să se desvolte mai cu seamă către sfârșitul secolului

trecut când exportul cerealelor din Rusia întâmpină concurența cerealelor americane.

Ucraina posedă pământurile cele mai bune pentru cultivarea sfeclii de zahăr. Către 1916 suprafața cultivată cu sfeclă se ridică la $\frac{1}{2}$ mil. hectare. Dacă Rusia exportă în ultimul timp anual până la 15 mii quintale zahăr, apoi cea mai mare parte aproape $\frac{3}{4}$, din această cantitate se fabrica în ținuturile Ucrainene. Astfel Ucraina ocupă azi primul loc printre țările producătoare de zahăr din Europa.

Creșterea vitelor azi nu mai prezintă o ramură așa de importantă ca altădată când stepa era încă necultivată; de atunci datează celebrele rase „Ucraineană” de cai și „Cercasa” de vite cornute. Totuși numărul vitelor din Ucraina, mai cu samă în partea de meazăzi întrece cu mult nevoile locale. Ucraina posedă 12 milioane oi, dintre care 10 milioane revin guberniilor Cherson, Caterinoslav și Taurida, adică regiunii de stepă.

Vite cornute revin aproape 50 capete la 100 suflete, în total Ucraina având aproape 20 mil. capete. Cai posedă 15 milioane, revenind 30 cai la 100 suflete. În timpul din urmă se constatase o degenarare a rasei de cai Ucrainene, urmând înlocuirea ei cu rase noi, în special cu cele aduse în Ucraina de coloniștii Germani și „Bitiugul” Rus dela N de Don. În general creșterea vitelor scade an cu an odată cu reducerea stepei, tinzând a se mărgini numai la producerea vitelor necesare pentru gospodăria locală. E acelaș proces ca și la noi.

Viticultura e o ramură secundară în gospodăria ucraineană. Zona viticolă nu se ridică mai spre N de Caterinoslav. Vinuri nu se produc îndeajuns

nici pentru consumația locală. Vinuri bune se produc în jurul orașelor Novocercasc, Rostov și Mariupol.

Sistemul de cultură. Țăranul Ucrainean cultivă pământul destul de bine; practică asalametul, îngrășă pământul etc. N'a ajuns însă la gradul de cultură agricolă a colonistului Neamț și Polonez, care, alături de el, aplică în gospodărie metodele și mașinile cele mai perfecționate. Agricultură din stepa Ucraineană are multă asemănare cu cea din Bărăganul nostru: e aceeași tendință de a stoarce din pământul neistovit cât mai mari foloase fără a da pământului ceva în schimb.

Abia în ultimii 20 ani statul Rus începu să ia măsuri pentru organizarea și ridicarea agriculturii din regiunea cearnezionului. S'a înființat un număr de școli agricole secundare la Kiev, Cherson, Caterinoslav, Odesa, Poltava, Uman, Gorki și s'au pus bazele învățământului superior agricol prin înființarea secțiunii agricole dela Institutul Politehnic Kiev (1910) și Institutul Agronomic din Odesa (1914).

Pădurile sunt repartizate în mod neegal pe suprafața Ucrainei. Nordul are păduri imense pe cursul de sus al Niprului și al afluenților săi; în Volynia și Cernihov pădurile ocupă între 30⁰/₀—50⁰/₀ din suprafața totală. Spre S, Podolia, Kievul, Poltava și Charcov pădurea ocupă 10⁰/₀—20⁰/₀. Regiunea de Stepă, Chersonul, Caterinoslavul, Taurida n'au decât între 1⁰/₀—5⁰/₀ pădure. De aceea stepa totdeauna s'a alimentat cu lemne din N. și din Galiția (bradul). Intreaga industrie forestieră aproape se reduce la tăerea cherestrelor; singura fabricație mai importantă a lemnului se face în docurile și uzinele navale din Nicolaev, unde se

construiesc vasele marinei din Marea Neagră și Marea Azov. Oricum lemnul ucrainean abia satisface cerințele locale. În viitor ar fi pentru noi o bună piață de desfacere.

Pescuitul a luat o mare dezvoltare pe tot ținutul mării și în cursul de jos al râurilor. Condițiile pentru viața peștilor sunt foarte favorabile căci marea pe ținutul ucrainean formează numeroase lacuri și limbi de nisip, iar râurile se despart în numeroase brațe, gârle, bălți și lacuri formându-se unele la vărsarea în mare limanuri (Nipru, Bug) iar altele delte (Don). Marea Azov, închisă, puțin adâncă și alimentată din belșug cu apă dulce, are cele mai bogate pescării. Cantitatea anuală de pește prins pe terenul Nordic al M. Negre și M. Azov se evaluează la 200 mii tone. În total pescuitul ocupă 70—80 mii pescari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
CAP. IV.

Bogățiile subpământene.

Sub solul roditor al Ucrainei zac imense bogății minerale și metalice. Dintre acestea cărbunele de pământ și ferul au cea mai mare însemnătate. Extragerea și prelucrarea cărbunelui și a ferului ocupă cam 200 mii muncitori. Ucrainei îi revine partea cea mai însemnată ($\frac{3}{4}$) din terenurile carbonifere din platoul Doneț cu o suprafață de 15 mii km². Zăcămintele de combustibil ce conține această regiune se presupune a fi de zeci de miliarde tone. Cărbunele e de cele mai variate calități și găsește atât antracit cât și huilă indispensabilă industriei metalurgice locale. Are însă și unele defecte: straturile sunt subțiri adese de 2—3 metri și

părțite prin alte straturi neproductive, groase zeci de metri; cărbunele e foarte fărâmițos și inflamabil. Întreaga regiune are 40 straturi cu grosime totală de 390 m. Straturile sunt de o mare continuitate; unele au fost urmărite pe distanțe de 50 km în aceeași direcție. Capacitatea de producție a tuturor minelor din această regiune se ridică la 200 milioane tone; se exploata însă în prezent numai 140 mil. tone, cantitate care satisface nevoile interne. Problema mării industriale de carbonifere din această regiune a fost și este de a-și găsi noi debarcașe. Aceste debarcașe nu se pot găsi decât în străinătate, pe coastele M. Mediterane și a M. Negre și în special în Peninsula Balcanică, unde cărbunele ucrainean ar putea înlocui cele 60 milioane tone de cărbune englez importat astăzi în aceste ținuturi. Marele avantaj al acestei regiuni miniere este înălțimea ferului cu cea a cărbunelui. Cele mai bogate mine de fer se află în localitatea Crivoi pe râ. Inguleț. Minereul de fer extras de aici are o mare valoare, conținând 70% fer. Cantitatea totală a minereului e socotită la 1 miliard de tone; exploatarea anuală a minereului se ridică la 3 mil. tone. Bogăția cărbunelui și a ferului a dus la nașterea numeroaselor turnătorii. Cele mai înflorite sunt în Lugonșc, Tagonrog, Corsun, Novosibijsk, Mariupol, Dnepreose, și altele care în prezent produc anual 2 mil. tone fontă. Prelucrarea brută se face în numeroasele uzine metalurgice concentrate mai cu seamă în Căterinoslav,erson, Odesa și Rostov. Dat fiind caracterul agricol al regiunilor înconjurătoare, fabricarea mașinilor agricole ocupă partea cea mai de seamă a producției metalurgice.

În această regiune, în afară de fer și cărbune se extrag și minereuri de mercur, producând

anual 22 mii puzi mercur. S'au mai descoperit de aur; se extrage argint, zinc și plumb.

Sarea formează rezerve foarte mari. Ea se trage din numeroasele lacuri și limanuri sărate în vremea din urmă și din ocne. Straturile sal din gubernia Caterinoslav au grosimi consistente; ocnele principale dela Breanțevca extragează o succesiune de straturi salifere unde se curată formează o grosime de 120 m. Se extrage anual până la 1 mil. tone sare, cea mai mare parte din ocne.

Fosforitele din Podolia formează un material prețios pentru îngrășarea pământurilor.

Însfârșit printre bogățiile subsolului trebuie menționat granitul care apare pe cursul de jos al râurilor ucrainene, diferitele calcaruri și gresii, liul și alte roci folositoare.

CAP. V.

Căile de comunicație.

Căile naturale ale Ucrainei toate se îndreaptă spre Marea Neagră, punând-o astfel în legătură directă cu Marea Mediterană. Întreaga rețea a acestor căi însă are unele neajunsuri foarte însemnate provenite din cauza structurii pământului și a climei ucrainene. Țărâmul mărilor deși în medie (1000 cm.) nu oferă condițiunile bune pentru șezarea unui număr îndestulător de porturi, cauza micii adâncimi a apei lângă coaste. Porturile câte sunt, în iarnă sunt impracticabile cauza înghețului care le închide pentru 4—10 săptămâni, cele din Marea Azov mai cu seamă.

porturi mai sunt și deschise, cerând mijloace pentru crearea și întreținerea lor și sunt slab protejate de furtunile de toamnă.

Râurile care au menirea să aducă spre mare, râurile dinlăuntrul țării nu pot satisface nevoile Ucrainei. Cele mai mari Niprul și Donul se scurg în afară de Ucraina iar pe teritoriul ei șesurile și pădurile nu primesc decât afluenți neînsemnați ce alimentează foarte slab pânza navigabilă.

Afară de aceasta toate râurile navigabile ale Ucrainei își pierd din însemnătatea lor de căi de comunicație din cauză că toate au praguri și cataracte. De aceea unele Lacuri, ca Bugul S, nu sunt navigabile decât între praguri și gură iar cele ca Niprul și Donul formează în sus și în jos de praguri două căi navigabile fără nici o legătură între ele. Cataractele Niprului în special au o lungime de peste 100 km. și toate încercările de a regala cursul râului pe această distanță n'au avut nici un rezultat. De aceea Niprul își pierde valoarea sa de râu de legătură între Marea Neagră și Marea Baltică.

Vasele venite prin Vistula, Bugul și canalul Nipra-Bug și Pripet în Nipru nu pot merge decât până la Caterinoslav deasupra cataractelor. Pe lângă praguri râurile ucrainene mai întârzie și se înghețază pe timp îndelungat în timpul iernii. Astfel Nipru nu e navigabil în cursul iernii decât între 200—250 zile, iar Donul între 210—265, restul fiind înghețat sau acoperit de zăpezii.

În schimb Ucraina are o rețea deasă de căi ferate, cu o lungime aproape 12 mii km. Liniile principale în cea mai mare parte converg către porțile marine, ducând în ele bogățiile Ucrainei și asigurând astfel neajunsurile căilor de apă. Din liniile ferate trebuie semnalate următoarele mai însemnate.

Breance-Bahinaci-Odesa, tac Ucraina în O
 dela N la S.; Odesa-Jmerinca-Lemberg leagă
 craina cu Europa Centrală. Rostov-Voronej
 tează drumul făcut de cotul Domnului și leagă
 craina cu Caucazul. Rostov-Kiev-Varșovia le
 Ucraina cu Polonia și Germania. Moscova-
 cov-Crimea e principala linie de legătură cu
 sia. România pe lângă legătura firească prin
 rea Neagră este destul de strâns legată cu Ucr
 pe uscat. Linia principală ucraineană Odesa-J
 rinca- Lemberg dă patru ramificări spre apus
 leagă căile noastre din Basarabia pe linia Nistru
 la punctele Buhaz (Cetatea Albă) Tighina-Tir
 pol, Rezina-Râbnița și Otaci-Movilău.

CAP. VI.

Literatura Ucrainiană.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Popor bine înzestrat de natură și pus de ist
 în atingere mai apropiată decât Rușii cu foca
 de lumină din apusul Europei, Ucrainenii au a
 o soartă vitregă culturală... Dominațiile stre
 Polonă și Rusă, au răpit șiruri de generații c
 eșite din sânul poporului Ucrainean făcân
 astfel să contribuie la ridicarea și îmbogăț
 unor culturi streine. Se știe că scriitorii r
 Ruși ca Gogol, Corolenco, Gorki sunt eșiti
 sânul poporului Ucrainean, au fost însă îns
 nați și deși adese au tratat subiecte din v
 ucraineană, dar au scris în limba Rusă străină
 poporului Ucrainean trebuie să te mărginești nu
 la singura ramură de activitate culturală car
 putut să-și păstreze un caracter curat națio
 Și este uimitor faptul că cu toată înstreina
 numeroaselor puteri culturale, poporul Ucrain

sit totuși să-și creeze o literatură națională, pe lângă cea rusă. Această putere literară fără îndoială se datorește fondului extrem de bogat și puternic al poporului ucrainean, care posedă una din cele mai însemnate și variate literaturi populare. Această literatură a servit ca izvor pentru literatura cultă, care are marele merit de a se inspira din comoara bogată a poeziei populare.

Emblema literaturii moderne ucrainene este I. Katlearevski (1769—1838). Apariția lui coincide cu o perioadă de rusificare „pașnică” a poporului Ucrainean, prin școală, biserică, instituții administrative. Altădată poporul reacționa prin revolte împotriva apăsărilor; acum însă împotriva apăsării culturale se cerea și o apărare cu aceleași arme. Katlearevski e cel dintâi care se luptă contra atacurilor noi venite din partea răsăritului. Celebru este poemul „Eneida”, bicește „Iliada” contemporani, așezați în jețurile revoluționare, arătându-i în adevărata lor micime și slăbiciune. Katlearevski este un scriitor cetățean, de-a dreptul convins, care scoate în evidență deosebirea între „dreptatea mlădioasă a boerilor” și „dreptatea înșelătoare a țărănilor,” înțelegând sub acest termen din urmă principiile general omenești de dreptate socială și libertate personală, atât de neglijate pe vremea lui în Ucraina.

Alte motive predomină și în alte scrieri ale lui, cum ar fi piesele „Natalca-Polka” și „Muscalul-Vrăjitor”. Mișcarea romantică provoacă un interes pentru literatura populară ucraineană. Creațiunile acestei literaturi îmbinate cu influența lui Katlearevski fac ca spiritul de democrație să se continue și mai departe în literatura ucraineană. Primul scriitor însemnat

după Catlearevski este P. Gulac-Artemovski (—1860) care menține nota satirică a premiorului său lovind mai ales în răul mare al vobroirea țărănilor; nu-i este streină nici notamantică, cu nuanța țărănistă. Alături de el în spirit curat romantic L. Barovicovski (181889), care a lăsat poemul „Marusca” în gen. Tot el împreună cu E. Grebinca (18181848) pun începutul fabulei ucrainene. Met și Costomarov, mai mult savanți istorici și grafi, dau cel dintâi începutul baladei ucraincel dealdoilea începutul literaturii cu stistoric. Inceputurile prozei, sunt desvoltat Gr. Coitca (1778—1843), atingând perfecția vela lui cu o nuanță de sentimentalism se disprin redarea caracterelor vii și a situațiilor rale a personajelor, iar morala e bine mas întrucât mai mult se simte decât se vede („riuşca”). Nota tradițională satirică a lui Krevski o găsim și la Cvitca.

Trăsătura caracteristică a literaturii ucraindin prima jumătate a sec. 19 este realismcumpătat. Literatura se inspiră mai mult din celor mulți și obidiți. Chiar scriitorii ce au prinosul lor sentimentalismului și romantismse află pe baze reale, confirmând principiile prin viața reală și răspunzând cerințelor ei. Intzia lirică predomină sentimentul național, ceasta ferește pe poeții ucraineni de curentul podo-clasic și romantismul exagerat, de care putut scăpa scriitorii Velicoruși. Astfel începliteraturii ucrainene are la temelie un pronospirit național și poporanist-democrat.

Totuși urmașii lui Catlearevski cu tot caracpronunțat poporanist al literaturii lor se măriginumai la descoperirea „omului” în țăranul iol ei însă nu merg până la concluzia firească și știu să vadă în țăran „omul” cetățean care as

bertate. Țăranul-cetățean apare în toată mări-
 lui în opera lui Șevcenco „ultimul cabzar și
 dintâi mare poet al noii Literaturi slave”.
 g, care a suferit tot ce poate suferi un om
 libertate și conștient de aceasta, Șevcenco
 (—1861) nu mai putea să se mulțumească
 atare destul de inofensive față de o stare de
 și întemeiată pe robie. El va ști să povești
 și despre această stare de lucruri de care în-
 „infernul se va speria și însuși Dante bătrânul
 înmănea uinit de orice boernaș”. El va arăta
 în adâncimi putregaiul acestei ordine so-
 în care.

„De la Român și pân' la Fin

„Stă totul nemișcat și face,

„Căci totu 'n fericire zace”...

blouri de realitate crudă, unele mai îngro-
 re decât altele, tipuri feroce și în același timp
 fricoase, tremurând pentru fericirea lor eștină
 sfășoară înaintea ochilor cetitorului „Cabza-
 1. Iar puterea de biciuire a viciilor se ridică
 alțimi de indignare patetică a unui adevărat
 4. Și totodată câtă compătimire, milă și mai
 mă iubire are poetul pentru cei mici, mulți
 iliti. Șevcenco iubește tot ce-i ucrainean: na-
 oamenii... Această iubire este exprimată cu
 iplicitate și o putere neîntrecută în „Testa-
 ul” său, în care roagă ca după moarte să
 umorîntat în scumpa lui Ucraină, în stepă,
 movilă, ca să poată, și mort, privi Nîpru, la-
 e și pajiștele, să poată auzi valurile marelui
 t care speră că-i va aduce cândva veste că
 lui s'au unit într'o țară liberă, nouă, unde va
 un cuvânt de bine și pentru dânsul.
 ționalismul lui Șevcenco se exprimă pedeo-
 în această iubire adâncă și duioasă pentru

tot ce e ucrainean, iar pe de altă parte prin nestinsă împotriva „Mascalului” asupritor. Ționalismul lui însă nu este șovinism. Il urăște „muscal” atâta timp cât acesta este o uneltă or în mâna călăilor țariști, dar speră că va v timpul:

„Când pe pământul înoit
„Nu vor mai fi dușmani și sbiri,
„Când fii vor fi ai unei mame,
„Când oameni pe pământ vor fi.

Academicianul Rus Corș a caracterizat îns năitatea lui Șevcenco prin următoarele cuvii „Șevcenco este o divinitate ca și Pușkin, numa trăește sub un alt soare, al său propriu”. Int devăr este o divinitate, dar nu olimpică ca Pu trăind departe de popor și numai din când în c coborându-se la el pentru inspirații poetice, e o divinitate care s'a ridicat din mijlocul c mulți, a trăit suferințele lor, a căutat să le ad mângăcere și lumină, suferind pentru aceasta nuri și exil. Șevcenco e un adevărat Prometeu poporului Ucrainean. El deodată ridică literat unui popor desconsiderat, până la valoarea v literaturii universale. După Șevcenco criticii lite ni oficialii ați ruse nu mai puteau contestă exist unei limbi ucrainene deosebite, a unei literat superioare. Oricât de drastice ar fi fost măsur guvernului Rus literatura ucraineană nu. pute suprimată după Șevcenco.

Dacă în urma măsurilor luate curentul lite ucrainean întrucâtva slăbește prin faptul că d trul trebui să se strămute în Galiția (1876) totuș nu încetează în Rusia. În această perio scrie Marco Vovcioc (Maria Marcovici), Al. J niski, St. Rudanski și alții. Ciubinski întreprind grandioasa „Expediție etnografică în S-E R

siei", unde culege un bogat și interesant material etnografic ucrainean. Dragomanov emigrează în Galizia și de acolo în alte țări făcând pretutindeni o vie propagandă pentru cauza literară ucraineană. În această perioadă cu un mare avânt teatrul ucrainean, se bucură de o mare popularitate chiar în centrele Velicoruse. Unul din întemeietorii săi, Mihail Starișki glorifică atât trecutul războinic, cât și epoca de umilire a poporului Ucrainean, în operele „Bogdan Hmelnițki", „N'a fost sortit", „Ultima noapte" și altele. Cel mai mare dramaturg ucrainean, Marc Crapivnitki scrie cu precădere piese din viața țărănească („Olesi"), Zarpenco-Carii introduce în dramă elementul social.

Toate măsurile represive n'au fost în stare să lustrugă ceea ce a fost sortit să trăiască. Generația intelectualilor ucraineni, dela 1890 încoace, creștințioși tradițiilor de luptă și muncă culturală a reemergătorilor lor ș'au strâns rândurile în jurul lui M. Hrușevski, cunoscutul istoric și etnograf Ucrainean profesor la universitatea din Lemberg migrat însă din Ucraina rusească. În beletristică se disting Coțubinski și Grigorenco, cari zugrăvesc satul ucrainean; Vl. Vinicenco scriitorul puternic al contrastelor sociale, Olesi O. poetul Ucrainei renăscute; fără a mai înșira pe mulți alții. Toți acești scriitori formează o falangă puternică literară și culturală.

CĂRȚI PREMIATE
DE
FONDUL CULTURAL AL SOCIETĂȚII
„CARTEA ROMÂNEASCĂ”

Societatea de Editură „Cartea Românească”, înființată în scop de a ajuta cât mai mult răspândirea culturii în masele mari ale poporului și de a da imbold ori cărei încercări culturale ce ar eși din popor, a creat prin statutele ei un fond cultural, special, care pe fiecare an e tot mai mare pe măsura dezvoltării societății.

Societatea Cartea Românească pe lângă alte întrebunțări ce dă acestui fond cultural în îndeplinirea scopului pentru care a fost creat, distribuie anual și o serie de premii celor mai bune lucrări care tratează anume subiecte ce societatea aduce din timp la cunoștința celor ce vor să concureze pentru aceste premii.

Dăm mai jos lucrările premiate de societatea Cartea Românească în 1920, primul ei an de existență și cari au fost în urmă tipărite. Pentru anul 1921 premiile în suma totală de 107.000 lei urmează să se distribuie cât de curând celor ce au concurat, iar subiectele ce vor fi premiate în anul 1922 vor fi în scurt timp stabilite și data publicității.

Lei.

<i>P. Dulfu</i> , Faptă și răsplată (carte p. copii) . . .	8,—
<i>Alice Gabrielescu</i> , Povestiri (carte p. copii) . . .	8,—
<i>V. Costescu</i> , Corbul (carte pentru copii) . . .	8,—
<i>N. Mihaiescu Nigrim</i> , Smeul (pentru copii) . . .	8,—
<i>Eug. Simatu Makala</i> , Tera (pentru copii) . . .	12,—
<i>C. Cornea</i> , Simfonia Morței (subiecte din război)	14,—
<i>Lt. Gh. Costăchescu</i> , În umbra steagului . . .	7,—

<i>Al. Morolatu</i> , Bolșevismul	10,—
<i>Artur Gorovei</i> , Datorii și drepturi (carte pentru săteni)	
<i>Pantelimon Diaconescu</i> , Adevăr și Dreptate	7,—
<i>Radu Antim</i> , Sbuciumul unui savant (roman științific) sub tipar	—,—
<i>Dr. N. Căliman</i> , Cum să ne apărăm sănătatea	6,—

CARTI BUNE DE CETIT

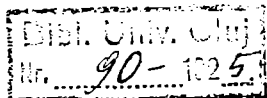
	<u>Lei.</u>
<i>Demetrescu Elena M.</i> , Economia casnică sau Carte de gospodărie	12,—
<i>Drușu Gh. D. Dr.</i> , Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România	5,—
<i>Gaitany Calliope C.</i> , Economia domestică	1,—
<i>Georgescu Gruian L.</i> , Selecțiunea vitelor bovine	1,—
<i>Gibescu Emilian G.</i> , Arboricultura — pepiniera	3,—
<i>Isăcescu Z. C.</i> , Cultura viermelui de mătase, scoaterea și lucrarea mătăsii	3,50
<i>Moșoaga V.</i> , Alcătuirea unei gospodării rurale	12,—
" Cultura legumelor	4,—
" Cultura pomilor	6,50
" Cultura viei și fabricarea vinului	7,—
<i>Morlova Ilie.</i> , Cultura legumelor	4,—
<i>Pavlov Paul I.</i> , Cultura prunului	2,50
<i>Sandu Const. (Aldea)</i> , Selecțiunea metodică a cerealelor și bazele științifice ale selecțiunii	6,—

BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMANI

Au apărut următoarele scrieri ale clasicilor
noștri:

<i>Alexandrescu Gr.</i> , Versuri și proză	6.—
<i>Alecsandri V.</i> , Opere complete — Poezii . .	9.—
" Idem — ediție de lux	12.—
" Poezii populare	9.—
" Proză	9.—
<i>Coșbuc G.</i> , Balade și idile — ediție nouă . .	15.—
<i>Creangă I.</i> , Opere complete	9.—
" Idem — ediție de lux	12.—
<i>Bolintineanu D.</i> , Călătorii 2 vol.	à 6.—
" Proză	6.—
<i>Căragiale</i> , Abu Hasan	6.—
" Momente, Schițe și amintiri . . .	9.—
" Nuvele și povestiri vol. II.	9.—
<i>Eminescu M.</i> , Opere complete vol. I	12.—
" Poezii — ediție nouă	15.—
<i>Negruzzi C.</i> , Opere complete 3 vol.	à 6.—
" Idem — ediție de lux	9.—
<i>Ghilcă Ion</i> , Opere complete 4 vol.	à 6.—
<i>Odobescu Al. I.</i> , Opere complete 4 vol. . .	à 6.—
" Idem — ediție de lux	12.—
<i>Pann Anton</i> , Povestea vorbei	9.—
" Idem — ediție de lux	12.—
<i>Sion G.</i> , Proză	6.—
" Idem — ediție de lux	12.—
<i>Vlahuță Al.</i> , Clipe de liniște	12.—
" File rupte	16.—
" In vâltoare	12.—
" La gura sobei	15.—

Pagini alese din Scriitorii români

Bibliotecă periodică de popularizare

tată din fondul cultural al societății „Cartea Românească“

Fiecare număr de 32 pagini, costă 1 Leu.

9. Vasile Alecsandri : Dan Căpitan de pe la Grui-Sânger.
- 10 — 12 P. Ispirescu : Ștefan cel Mare.
13. I. L. Caragiale : Cănuță om sucit — Proces-Verbal.
14. J. Creangă : Moș Ion Foată, Ivan Turbincă.
- 15-16 G. Coșbuc, St. Iosif, I. Ghica, ș.a. Tudor Vladimirescu.
17. Ion Ghica : Despre muncă.
18. M. Eminescu : Făt frumos din lacrimă.
19. G. Coșbuc : Dintr'ale neamului nostru.
20. M. Sadoveanu : Povestiri.
21. Ion Ghica : Scrisori către V. Alecsandri.
- 22—23. Alecsandri, Băntineanu, ș.a. Isus Mântuitorul
- 24—25. P. Ispirescu : Istoria lui Mihaiu Viteazu.
26. Anton Pann : Istoria lui Arghir și a lui Anadam.
27. Petru Maior : Extrase din operele sale.
28. I. L. Caragiale : Hanul lui Mânjoală.
- 29—30 M. Eminescu : Sărmanul Dionis.
31. Gr. Alecsandrescu : Poezii (Seria I-a).
32. C. Negruzzi : Alexandru Lăpușneanu.
33. Al. Vlahuță : Nuvele.
34. G. Coșbuc : Poezii.
35. Al. Odobescu : Moșii, Răscoala Românilor sub Horia.
36. I. L. Caragiale : Schițe.
37. D. Anghel : Nuvele și Amintiri.
38. M. Sadoveanu : Nuvele și povestiri.
39. N. Bălcescu : Din Istoria lui Mihaiu Viteazu.
40. P. Cerna : Poezii.
41. Al. Vlahuță : Nuvele.
42. M. Eminescu : Satire.
43. C. Negruzzi : Proză.
44. Vasile Alecsandri : Poezii populare.
45. Al. Odobescu : Mihnea Vodă cel rău.
46. D. Bolintineanu : Legende istorice.
47. Ion Creangă : Povestea lui Stan Pățitul.
48. M. Eminescu : Poezii populare.
49. I. L. Caragiale : Povestiri.
50. Ion Ghica. Egalitatea, — Școala acum 50 de ani.
51. Al. Russo : Cântarea României.
52. Gr. Alexandrescu : Fabule.
- 53 — 54 V. Alecsandri : Istoria unui galben.
55. P. Dulfu : Din povestea lui Făt frumos.

- No. 57. P. Ispirescu : rovesur.
No. 58—59. Pagini de : N. C. Ia. Coşbuc, Creangă, A. Pann etc.
No. 60. O. Goga : Poezii.
No. 61. Ion Creangă : Amintiri din copilărie.
No. 62. Th. D. Speranță : Anecdote populare.

Trimițându-se banii cu mandat postal, se expediază broşurile franco de Societatea „Cartea Românească”, Bul. Academiei, 3, Bucureşti

BIBLIOTECA CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

SUB ÎNGRIJIREA REDACȚIONALĂ A D-LUI I. SIMIONESCU
Profesor Universitar și Membru al Academiei

Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. Omul primitiv, *Cum eră*, de Prof. I. Simionescu.
No. 2. Viața omului primitiv, " " " "
No. 3. Gazurile naturale, " " " "
No. 4. Albinele, de I. A. Bădăraș.
No. 5. Dușmanii mărunți, *Microbii*, de Dr. I. Gheorghiu.
No. 6. Despre lumină, de I. Gheorghiu.

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari”.

- No. 1. Îngrijirea Pasărilor, *Boalele lor*, de C. S. Moțaș,
Profesor Universitar.
No. 2. Despre tovarășii de preot C. Dron.
No. 3. Scarlatina și alte boale molipsitoare, de Dr.
I. Gheorghiu.
No. 4. Livada din Sâmburi, de C. Gheorghiu.
No. 5. Diabetul, ingrășarea și gălbănirea, de Dr. M. Că-
hănescu-Carlsbad.
No. 6. Casa, de I. Simionescu.
No. 7. Curtea (*Ogradă*), de M. Lupescu.

Seria C. „Din lumea largă”.

- No. 1. Ucraina, de Nastase G., asistent universitar.
No. 2. Cehoslovacia, de Prof. I. Simionescu.
No. 3. Munții apusenii, de M. David, prof. universitar.

În fiecare săptămână va apare câte un număr ce va cuprinde 32 pagini,
și se va vinde cu 2 Lei.

Se pot face abonamente pentru 25 numere, trimițând 45 lei prin mandat
postal la Societatea „Cartea Românească” București Bulevardul
Academiei, 3.

Se vor vinde la toate librăriile și depozitarii de gazete din țară.